

MARIA BARŁOWSKA

„NASZ KOCHANOWSKI”

STUDIA Z RECEPCJI POETY W WIEKU XVII

Maria Barłowska należy do grona nielicznych badaczy, którzy tradycji czarnoleskiej systematycznie poświęcają uwagę. Jej prace dotyczące literatury i kultury staropolskiej są dla czytelnika szczególnie cenne, gdyż oparte zostały na licznych, nowych odkryciach rękopiśmiennych, a nie odwołują się głównie do druków czy też opublikowanych rękopisów. [...] praca ma charakter nowatorski, zwłaszcza że nie ogranicza się do prezentacji nieznanymi źródeł, ale omawia je zgodnie z celem tej książki, jakim ma być prezentacja literackiej recepcji twórczości Jana Kochanowskiego w XVII wieku na wybranych przykładach – nowych, nieznanymi dotąd badaczom i miłośnikom tej literatury. W pierwszym rzędzie należy zatem podkreślić wartość źródłową książki, jej nowatorstwo polegające na wykorzystaniu nieznanymi i niepublikowanymi źródeł. [...] W sumie mamy więc do czynienia z nową monografią poświęconą recepcji twórczości Kochanowskiego, która zająć powinna w każdej bibliotece miejsce obok książki Janusza Pelca *Jan Kochanowski w tradycjach literatury polskiej*. Jest bowiem cennym i koniecznym uzupełnieniem tej klasycznej pozycji, dorównując jej rangą historyczno- i teoretyczno-literackiej refleksji.

Z recenzji wydawniczej
prof. dr. hab. Piotra Wilczka

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu śląskiego
KATOWICE 2014

„NASZ KOCHANOWSKI”
STUDIA Z RECEPCJI POETY W WIEKU XVII

*Śp. Bogusławowi Bartowskiemu
(14 VII 1935 r.—15 X 2013 r.),
Ojcu Ukochanemu*

M.

NR 3149

MARIA BARŁOWSKA

„NASZ KOCHANOWSKI”
STUDIA Z RECEPCJI POETY W WIEKU XVII

Redaktor serii: Historia Literatury Polskiej
Marek Piechota

Recenzent
Piotr Wilczek

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	7
-------------------------	---

I. Proza oratorska

Dwie „rzeczy przy pogrzebie”. Glosa do recepcji prozy Jana Kochanowskiego	11
Andrzej Moskorzowski — mówca arikański w kręgu tradycji czarnoleskiej	30
Krzysztof Grzymałowski i autorytet Jana Kochanowskiego . . .	48

II. Poetyckie przywołania

Pochwała Kochanowskich — raz jeszcze	71
Krytyczne odwołania do Jana Kochanowskiego	92
Poza „szaleństwem katalogowania”? Staropolskie wierszowane listy poetów	110
Aneks	131
Nota bibliograficzna	137
Wykaz skrótów	139

Indeks osobowy	141
Summary	147
Резюме	149

SŁOWO WSTĘPNE

Prace zgromadzone w tej książce powstawały w ciągu kilku lat i niejako na marginesie głównego nurtu badań, poświęconych rozpoznawaniu rękopiśmiennej tradycji staropolskiego oratorstwa. Z jednej strony to oczywisty argument obronny, wyjaśniający swobodny dobór tekstów i skupianie się na wybranych, szczegółowych zagadnieniach. Z drugiej — nawet przypadkowe a częste zderzanie się z problematyką obecności Jana Kochanowskiego w świadomości siedemnastowiecznych ludzi pióra potwierdza przekonanie o jej trwałym i wielowymiarowym charakterze. Czynione na podstawie pojedynczych dzieł czy autorów obserwacje na pewno nie rewolucjonizują tworzono od dziesiątków lat w polskiej historii literatury obrazu recepcji dzieł czarnoleskiego mistrza. Uzupełniają go za to o obszary wcześniej tylko badawczo sygnalizowane, ukazują teksty nieznanne, wydobyte z rękopisów bądź odczytane na nowo.

Część pierwsza poświęcona została prozie oratorskiej, której — dość paradoksalnie — również patronuje Kochanowski. Jego *Przy pogrzebie rzecz*, czyli oracja wygłoszona na pogrzebie brata Kaspra, pozostaje do dziś jedyną znaną szlachecką mową pogrzebową, pochodzącą z XVI w. Ślady jej funkcjonowania w tradycji oratorskiej ukazuje początkowa *Glosa do recepcji prozy Jana Kochanowskiego*. Kolejne rozdziały są analizą nawiązań do twórczości poety w licznie zachowanych do dziś mowach dwu słynnych oratorów. Arianin Andrzej Moskorzowski reprezentuje pierwszą połowę XVII w., Krzysztof Grzymułtowski — czasy Jana III Sobieskiego. W obu przypadkach jednak nie o typowość na tle spuścizny oratorskiej danego okresu chodzi, ale o wyjątkowy charakter obfitego czerpania przez mówcę z dorobku czarnoleskiego poety.

W drugiej części przedmiotem zainteresowania stały się teksty poetyckie. Nie są to ani naśladownictwa Kochanowskiego, ani utwory jemu poświęcone. Przywołania poety pojawiają się w nich jako punkt odniesienia czy to dla wypowiedzi panegirycznych, czy krytycznych. Wierszowane drobiazgi, zanurzone w żywiole bieżącego życia, choć w większości anonimowe, wyszły spod pióra autorów *minorum gentium* i współtworzą szeroką panoramę poezji polskiej pierwszych dziesiętków lat XVII w., czasu — inspirowanego szkołą, obyczajem i wzorami, przede wszystkim autorytetem Jana Kochanowskiego — rozpisania się Polaków. Tekst ostatni, odwołując się do poetyckich katalogów, w których stale obecny był Jan Kochanowski, proponuje ich retoryczne odczytanie, zwolnione poniekąd z krytycznoliterackich uporządkowań i ocen.

NOTA BIBLIOGRAFICZNA

Dwie „rzeczy przy pogrzebie”. Glosa do recepcji prozy Jana Kochanowskiego. W: *Sarmackie theatrum*. T. 6: *Między tekstami*. Red. M. JARCZYKOWA, A. SITKOWA. Katowice 2012, s. 108–122.

Andrzej Moskorzowski mówca ariański w kręgu tradycji czarnoleskiej. W: *Miscellanea literackie i teatralne (od Kochanowskiego do Mrożka). Profesorowi Janowi Okoniowi przez przyjaciół i uczniów na 70. urodziny zebrane*. Red. K. PŁACHCIŃSKA, M. KURAN. Cz. 1: *O Janie Kochanowskim i kulturze dawnej Polski*. Łódź 2010, s. 162–175.

Pochwała Kochanowskich — raz jeszcze. W: *Sarmackie theatrum*. T. 4: *Studia o literaturze i książce dawnej*. Red. R. OCIECZEK, M. JARCZYKOWA. Katowice 2009, s. 78–97.

INDEKS OSOBOWY

- Adalberg Samuel 27, 113
Aleksander Macedoński 60–61
Aleksandrowicz Alina 77
Apelles z Kolofonu 80
Apulejusz (Lucius Apuleius Madaurensis)
113
Archiloch 92
Arciszewscy h. Rola 88
Arciszewski Krzysztof 89
Artemidor z Daldis 102
Arystarch z Samos 111
Arystofanes z Aten 124
Arystofanes z Bizancjum 111
Arystoteles 78, 102
Atenajos 129
August II Sas, król polski 80
- Baczewski Sławomir 23
Balcerzan Edward 84
Barłowska Maria 14, 16, 29, 31–32, 38, 90,
96
Bartłomiej z Wrześni [Vresnanus] 119
Bartol Krystyna 129
Bartoszewicz Walenty 105
Barycz Henryk 73
Bączalski Seweryn 98, 109, 126
Bembus Mateusz 14
Bielski Joachim 85
Bielski Marcin 61
Birkowski Fabian 81
- Błoński Jan 12
Bobola Andrzej 14
Bobrowicz Jan Nepomucen 15, 25
Bock Fryderyk Samuel 88
Boniecki Adam 72
Borowski Andrzej 111
Borysowska Agnieszka 106–107
Brückner Aleksander 84, 95
Brzozowski Jacek 75, 79, 82, 93, 97, 105
Buchwald-Pelcowa Paulina 13, 35, 67
Budny Bieniasz 22
Budzyńska-Daca Agnieszka 46, 90
- Cezar (Gaius Iulius Caesar) 61
Cezary Franciszek 82
Chalecki Aleksander 15
Chemperek Dariusz 71
Chodkiewicz Hieronim 105
Chodkiewicz Krzysztof 96
Chodkiewiczowie h. Gryf 109
Chodkiewiczówna Zofia 105
Chrościński Wojciech 83
Chrzastowscy h. Zadora 36
Chrzastowska Anna 46
Ciachowski Jerzy 88
Cikowski Stanisław 31, 38–39
Curreus (Kuriricke) Achacy 93
Curtius Ernst Robert 111
Cyceron (Marcus Tullius Cicero) 19–20,
22, 27, 34, 126
Cynerski-Rachtamowicz Jan 82

Cytowska Maria 57, 108
 Czechowicz Agnieszka 93
 Czubek Jan 111

Dachnowski Jan Karol 93
 Danowski Kasper 93, 95
 Dante Alighieri 111
 Dąbkowska Justyna 84
 Dembińska Anna z Turskich 39
 Dembiński Franciszek 88
 Demostenes 115
 Dionizjusz [Dionizjos] z Heraklei 27
 Długolecki Tomasz 30
 Dorohostajski Krzysztof 105
 Dubas-Urwanowicz Ewa 48
 Dunin Antoni 32
 Dziechcińska Hanna 93, 95

Eco Umberto 110, 118
 Ennius (Quintus Ennius) 115
 Erazm z Rotterdamu (Desideius Erasmus
 Rotterodamus) 57, 108
 Streicher Karol 107
 Eustachiewicz Maria 85–86, 111, 116, 120,
 126–127

Fabius Cunctator (Quintus Fabius Maxi-
 mus Verrucosus) 61
 Fidiasz 80
 Filip II Macedoński 61
 Filipowski Marcin 16, 31
 Fulińska Agnieszka 45, 47

Gawiński Jan 127
 Glinka Franciszek 126–127
 Gmiterek Henryk 73
 Gorczyń Piotr 23–24, 26
 Gorzkowski Albert 54, 112
 Gosławscy h. Oksza 36
 Gosławski Adam 88
 Gosławski Stanisław 84
 Górnicki Łukasz 83

Górski Jakub 85
 Górski Konstanty Maria 60
 Grabowiecki Sebastian 124
 Grabski Maciej 46
 Grochowski Stanisław 79, 85, 93, 95, 123,
 125, 129
 Grotkowski Jan 86, 112
 Gruchała Janusz 86, 114
 Gruszczyński Jan Belina 125
 Grzeszczuk Stanisław 11–12, 42, 84, 114
 Grzeškowiak Radosław 46, 71, 85, 95, 99,
 111, 113, 118, 126
 Grzymułtowski Krzysztof 7, 32, 48–67

Hanczakowski Michał 12
 Hanusiewicz Mirosława 84
 Havelock Eric Alfred 130
 Heinsius Daniel 114
 Hense Otto 28
 Herbut Jan Szczęsny 75
 Hezjod 108
 Hipnaks 92
 Holstein Hugo 27
 Homer 81, 112–115, 128
 Honestus 79
 Horacy (Quintus Horatius Flaccus) 63, 78,
 89, 115, 126–127
 Hozjusz Stanisław 85

Ines Albert 115
 Iwanicki Paweł 88

Jabłonowski Aleksander 48–49
 Jagodyński Jan Serafin 107, 127–128
 Jan III Sobieski, król polski 52, 54, 58,
 60–61
 Jan z Kijana 98, 109
 Jan z Wiślicy 77
 Januszowski Jan 11
 Japola Józef 130
 Joachimowicz Leon 27
 Juszyński Hieronim 89

- Karcan Jan 19, 100–101, 107, 113
 Karmanowski Olbrycht 86–87, 90, 117–118
 Karpiński Adam 84, 117–118
 Karyłowski Tadeusz 84
 Katon (Marcus Porcius Kato zw. Maior) 19
 Katullus (Gaius Valerius Catullus) 99, 112
 Kazanowscy h. Grzymała 72
 Kazanowska Anna 72
 Kazanowska Anna Cecylia z Kierłów 72
 Kazanowska Helena 72
 Kazanowska Helena z Kochanowskich 71, 73, 120
 Kazanowski Adam 72
 Kazanowski Bartłomiej 72–73
 Kazanowski Jan 73
 Kazanowski Jan Dominik 71–73, 75, 80, 86–88, 90, 119
 Kazanowski Jan Kazimierz Bartłomiej 72
 Kempini Szymon 124
 Klaudiusz (Tiberius Claudius Nero Germanicus) cesarz rzymski 114
 Klonowic Sebastian Fabian 74–75, 79, 81, 84–85, 92, 97, 124, 127–128
 Kmita Jan Achacy 85, 112–114, 118–119
 Knapski Grzegorz (Knapiesz) 92
 Kochanowscy h. Korwin 71, 73, 127
 Kochanowski Andrzej 72, 82, 84–85, 87, 90, 117, 120
 Kochanowski Jan *passim*
 Kochanowski Kasper 7, 11, 17–19
 Kochanowski Mikołaj 85, 117
 Kochanowski Piotr (poeta, bratanek Jana) 50, 72–73, 83, 85–87, 117, 120, 127, 130
 Kochanowski Piotr 120
 Kochowski Aleksander 127
 Kochowski Wespazjan 85–86, 115–116, 126
 Kondusz Wielki (de Condé) 56
 Korecka Katarzyna 23–24
 Kornatowski Wiktor 27–28
 Korolko Mirosław 76, 100, 105, 118
 Korpanty Józef 22
 Kostka Stanisław św. 96
 Kostkiewiczowa Teresa 85, 93, 113
 Kotarska Jadwiga 63, 77, 98
 Kozakowicz Jan 113
 Kroczak Jerzy 104
 Krukienicki (Krukiewnicki) Wincenty 24–25, 27–28
 Krukiewnicki Jędrzej 25
 Krukiewnicki Sebastian 25
 Kryski Szczęsny 13, 15–16, 29
 Krzycki Andrzej 93, 97
 Krzyżanowski Julian 13, 27, 39, 51, 106
 Kucała Marian 77
 Kukulski Leszek 77, 86, 117
 Kuran Michał 24
 Kuś Agnieszka 73
 Kwiecień Tomasz 110
 Kwintyliian (Marcus Fabius Quintilianus) 111
 Łacki Aleksander Teodor 127
 Leliusz (Caius Laelius Sapiens) 20, 34
 Lepszy Kazimierz 48
 Leszczyński Bogusław 49, 62, 63
 Leszczyński Samuel 126
 Leśniak Kazimierz 28
 Lewandowski Ignacy 80, 125
 Liwiusz Andronikus 57
 Lob Mikołaj 109
 Loeaechius (Lechowicz) Andrzej 106–107, 109
 Lubieniecka Maryna 32
 Lubieniecki Paweł 30
 Lubomirski Joachim 15
 Lubomirski Stanisław Herakliusz 127
 Lucyliusz 27, 98
 Lukrecjusz (Titus Lucretius Carus) 102
 Łachowski Dawid 32
 Łagowski Florian 13
 Łoś Jan 118

- Łowczowscy h. Gryf 26
 Łowczowska Janowa 26
 Łowczowski Andrzej 25–26, 28
 Łowczowski Dobek Jan 25–26
- M**
 Madeyska Ewa 104
 Majewski Paweł 130
 Malicki Jan 46, 90
 Marcinowicz Jan 96–100, 106, 109
 Marcialis (Marcus Valerius Martialis) 63, 110
 Maria Józefa z Habsburgów, królowa polska 32
 Markiewicz Henryk 54, 65, 111
 Matuszewska Anna 77
 Mayenowa Maria Renata 57
 Mazurek Bożena 60
 Mączyński Jan 106
 Meller Katarzyna 71
 Miaskowski Kasper 75, 107, 124, 128
 Miaskowski Wojciech 13
 Michał Korybut Wiśniowiecki, król polski 64
 Mikołajczyk Ireneusz 129
 Mikulski Tadeusz 93, 108
 Montusiewicz Ryszard 71, 74, 79, 92
 Morawski Kazimierz 60, 94
 Morsztyn Hieronim 85–86, 96, 118, 124–125, 129
 Morsztyn Jan Andrzej 56, 58, 85, 86, 96, 116–117, 127
 Morsztyn Krzysztof 31
 Morsztynowie h. Leliwa 127, 130
 Morsztynówna Zofia 30/31
 Moskorzowski Andrzej 7, 30–46, 67, 88, 90
 Moskorzowski Hieronim 31, 46–47, 89–90, 117
 Moskorzowski Jan 30
 Mrowcewicz Krzysztof 118
 Musonius Krzysztof 73
 Muszyńska Krystyna 12
- Myszkowski Piotr 76, 78, 120
 Mytych Beata 113
- N**
 Naborowski Daniel 86, 97, 117–118
 Nadolski Bronisław 12
 Naruszewiczowa Skuminowa Barbara 15
 Nawarecki Aleksander 113
 Niedźwiedz Jakub 12, 17, 97
 Niemirycz Stefan 88
 Niesiecki Kasper 15, 25
 Nowak-Dłużewski Juliusz 93
 Nowicka-Jeżowa Alina 75
 Nowodworski Bartłomiej 14
- O**
 Obremski Krzysztof 60, 80
 Ociezek Renarda 60, 83
 Ong Walter 130
 Orzechowski Stanisław 82
 Orzelski Stanisław 86, 126, 128–129
 Ossoliński Jerzy 31, 38, 77, 82
 Ossoliński Józef Maksymilian 30, 32
 Ostoróg Jan 95
 Ostrowski-Danejkwicz Jan 32
 Otwinowska Barbara 57, 104–105
 Otwinowski Walerian 44, 85–86, 116
 Owadowska Katarzyna [?] 31
 Owen John 115
 Owidiusz (Publius Ovidius Nazo) 44, 110, 113–116, 127
- P**
 Pac Jan 100
 Paprocki Bartosz 119
 Paszkowski Marcin 126
 Paweł z Krosna (Procler) 112
 Pelc Janusz 11, 32–33, 37, 41, 46, 56, 71, 77–78, 83, 90, 96
 Petrycy Jan 47
 Petrycy Sebastian 80, 127
 Piekarski Kazimierz 13
 Pietrzyk Zdzisław 73
 Pindar 63
 Piotrkowczyk Andrzej 44, 81

- Pirożyński Jan 84
 Pistorius Szymon 46
 Plaut (Titus Maccius Plautus) 115
 Plutarch 113–114
 Poklatecki Stanisław 104
 Pollak Roman 84
 Paradecki Jerzy 105
 Porte de Philippe, wł. Desportes Philippe 89
 Potocki Stefan 23–24
 Potocki Wacław 77, 86, 93, 108, 114, 129
 Praksyteles 80
 Prejs Marek 71, 109
 Propercjusz (Sextus Propertius) 112
 Przyboś Adam 88
 Przybylska Renata 54
 Przybylski Jacek 115
 Przyczyna Wiesław 54
 Pseudo—Longinos 78
 Pszonczanka Katarzyna 118
 Pszonka Jakub 119
 Pułowski Melchior 81
 Pusz Wiesław 113
- R**
 Radwan Jan 105
 Radziwiłł Aleksander Ludwik 14
 Radziwiłłowie h. Trąby 12, 109
 Ramus Piotr 46
 Ranocchi Emiliano 84
 Rej Mikołaj 85–86, 119, 123–124, 127–128, 130
 Rojzjusz Piotr 93
 Rosentreter Maciej 93, 95
 Rubinkowski Jakub Kazimierz 80
 Rybiński Jan 85
 Rybiński Maciej 85, 118
- S**
 Sakowicz Kasjan 15
 Samborzecki Samuel 73
 Sandius Krzysztof 30
 Sannazzaro Jacobo 115
 Sapieha Mikołaj 107
 Sapiehowie h. Lis 109
 Sarbiewski Maciej Kazimierz 63
 Sarbiewski Stanisław 31, 58
 Sarnowska-Temeriusz Elżbieta 85, 93, 102
 Scypion Afrykański 22, 60, 126
 Seneka (Lucius Annaeus Seneca) 27–28
 Sidorowska Agnieszka 73
 Sienieńska Dorota 31, 36
 Sienieńska Jadwiga 30
 Sierakowski Lampart 95–96
 Simonides Simon zob. Szymonowicz Szymon
 Sinko Tadeusz 78, 84
 Sipayłło Maria 73
 Skalski Bazyli 84
 Skarga Piotr 81
 Skarszewski Stanisław 127
 Skimina Stanisław 63
 Skopas 80
 Smoleńska Barbara 12
 Smolik Jan 85–86, 112–113, 117
 Sobieski Jakub 13
 Socyn Faust 88
 Sokołowska Jadwiga 129
 Sokołowski Stanisław 85, 112
 Sokrates 22
 Solikowski Jan Dymitr 105
 Stabryła Stanisław 44
 Staff Leopold 120
 Starnawski Jerzy 71, 82
 Starowolski Szymon 25, 80, 84–85, 124–125
 Stefan Batory, król polski 56
 Stefanyk Wasyl 71
 Stradomski Mikołaj 119
 Suchodolski Adam 88
 Suchodolski Piotr 89
 Surowski Wojciech 100–102, 105, 109
 Sychowicz Krzysztof 48
 Synesius z Cyreny 114
 Szarzyński Sęp Mikołaj 118–119, 125
 Szczawiński Jakub 14

- Szczotka Stanisław 89
 Szczucki Lech 30
 Szemiot Krzysztof Waclaw 100, 107
 Szemiotowa Elżbieta z Chodkiewiczów 107
 Szemiotowie h. Łabędź 107
 Szmydtowa Zofia 58
 Szujscy 25
 Szymonowicz Szymon 85–86, 117, 124, 126
- Ślaski Jan 105
 Świetlicki Stefan 88
- Tarło Stanisław 93
 Tarnowski Jan 42
 Tarnowski Jan Krzysztof 45
 Tasso Torquato 60, 84, 87
 Tazbir Janusz 88
 Tibullus (Albius Tibullus) 112, 115
 Trembecki Jakub Teodor 117
 Trębska Małgorzata 31
 Trzeciecki Andrzej 92, 119, 122, 124, 127–128, 130
 Turnowski Jan 85, 118
 Turowski Kazimierz Józef 79, 95, 112
 Twardowski Kasper 85, 99, 129
 Twardowski Samuel 126, 128
- Ulewicz Tadeusz 84
 Urban VIII, papież 82
 Urban Waclaw 30–31
 Urwanowicz Jerzy 48
- Vida Marco Girolamo 116
- Weintraub Wiktor 49–50, 106
 Wergiliusz (Publius Vergilius Maro) 81–84, 114, 116, 128
 Wilczek Piotr 43
 Wilczewska Krystyna 57
 Windakiewicz Stanisław 119
 Wisłocki Władysław 75, 122
 Wiszowaty Andrzej 88
 Wiśniowiecka Zofia 100, 107–108
 Witkowski Stanisław 85, 123–124
 Władysław IV Waza, król polski 13, 25, 30, 48, 56, 89
 Włoszek Szymon Tadeusz 34
 Wójcicki Jacek 46–47, 90
 Wujek Jakub 85
- Zagożdżon Joanna 102
 Zamoyski Jan 82
 Zbylitowski Andrzej 85, 118, 123–124
 Zbylitowski Piotr 85, 123–124
 Zenon z Kition 27
 Ziemiński Janusz 87
 Zygmunt I Stary, król polski 82, 93
 Zygmunt II August, król polski 58
 Zygmunt III Waza, król polski 30, 48, 118
- Żebrowski Jakub 127–128
 Żółtowska Iwona 102
 Żórawiński Stanisław 86, 117
 Żukowska Kazimiera 129
 Żurek Grzegorz 102

Maria Barłowska

„OUR KOCHANOWSKI”
STUDIES ON POET RECEPTION IN THE 17TH CENTURY

Summary

The book is a collection of works devoted to reading references to works by Jan Kochanowski in texts mostly unknown and taken from manuscripts. The first part, covering three studies, presents the monuments of the oratory prose. *Glosa do recepcji prozy Jana Kochanowskiego* [A gloss on the reception of Jan Kochanowski's prose] shows traces of the functioning of the oldest noble funeral speech known today in the oratory tradition, namely *Przy pogrzebie rzecz* [A Funeral Speech] by Kochanowski. Next chapters are the analysis of references to poet's works in speeches by two famous orators: Andrzej Moskorzowski (Aryan activist from the first half of the 17th century) and Krzysztof Grzymułtowski (a politician from the second half of the 17th century) largely maintained until recently. In the second part, the subject of interest is poetical texts. These are neither imitations of Kochanowski nor works devoted to him. References to the poet appear there as a reference point, whether it be panegyric works („Fragment z listu do Jego Mości Pana Dominika Kazanowskiego, co go Kochanowska urodziła, o Kochanowskich” [“An excerpt from the letter to Sir Dominik Kazanowski, Gentleman, who was brought forth by Kochanowska, on the Kochanowski”]), or critical („O mądry Kochanowskiego Duchu” [“O Wise Spirit of Kochanowski”]) from an anonymous cycle criticising Jan Marcinowicz and Wojciech Surowski *Somnium poeticum*, being criticism of Andrzej Loeaechius hidden in an acrostic poem). Rhymed details, immersed in an element of a current life, though, anonymous in majority, were written by the authors of *minorum gentium* and co-create a broad perspective of the Polish poetry of the first decades of the 17th century. The book closes with a rhetorical reading of several poems-catalogues, constantly proving the presence of Jan Kochanowski in the Polish literary tradition.

Transl. by Marzena Wysocka

Мария Барловска

„НАШ КОХАНОВСКИЙ“
ИССЛЕДОВАНИЕ ПО ВОСПРИЯТИЮ ПОЭТА В XVII ВЕКЕ

Резюме

Книга представляет собой сборник работ, посвященных выявлению соотношений с творчеством Яна Кохановского в неизвестных в своем большинстве текстах, почерпнутых из рукописей. В первой части, охватывающей три исследования, описываются достижения ораторской прозы. *Glosa do recesji prozy Jana Kochanowskiego* [Заметки о восприятии прозы Яна Кохановского] показывают следы функционирования в ораторской традиции самой старой известной сегодня похоронной речи — *Przy pogrzebie rzecz* [На похоронах вещь]. Следующие главы являются анализом корреляций с творчеством поэта в многочисленных сохранившихся до сих пор речах двух известных ораторов: Анджея Москожовского (арианского деятеля первой половины XVII века) и Кшиштофа Гжимултовского (политика второй половины XVII века). Во второй части предметом исследовательского интереса стали поэтические тексты. Это ни подражания Кохановскому, ни произведения, посвященные ему. Упоминания о поэте появляются в них только как точка соотнесения либо с панегирическими высказываниями („Fragment z listu do Jego Mości Pana Dominika Kazanowskiego, co go Kochanowska urodziła, o Kochanowskich” [„Фрагмент из письма к Его Милости пану Доминику Казановскому, рожденному Кохановской, о Кохановских”]), либо критическими („O mądry Kochanowskiego Duchu” [„О, мудрый дух Кохановского”]) из анонимного цикла, критикующего Яна Марциновича, и Войцеха Суровского *Somnium poeticum* как скрытая в акrostихе критика Анджея Леховича). Рифмованные мелочи, погруженные в стихию повседневной жизни, принадлежат перу авторов *minorum gentium* и создают широкую панораму польской поэзии первых десятилетий XVII века. Заканчивается книга риторическим прочтением нескольких стихотворений-каталогов, неизменно подтверждающих присутствие Яна Кохановского в польской литературной традиции.

Пер. *Oksana Małysa*

Na okładce zamieszczono fragment ryciny Jana Sabałowicza z druku epitalamijnego dla Zuzanny Owadowskiej (wnuczki Jana Kochanowskiego) i Filipa Wołuckiego:
Sphinx Samsonica... Warszawa: dr. J. Kossowski, 1628,
egz. Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich sygn. XVII-15 806

Redakcja: Katarzyna Więckowska

Projekt okładki: Paulina Dubiel

Redakcja techniczna: Małgorzata Pleśniar

Korekta: Marzena Marczyk

Łamanie: Bogusław Chruściński

Copyright © 2014 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-226-2280-3
(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-2349-7
(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 9,5. Ark. wyd. 8,5. Papier
Alto 80 g, vol. 1.5 Cena 26 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: „TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp. K.
ul. Jacewska 89
88-100 Inowrocław

Maria Barłowska, dr hab. – pracuje jako adiunkt w Zakładzie Historii Literatury Baroku i Dawnej Książki w Instytucie Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego na Uniwersytecie Śląskim. Jest autorką książek: *Jerzy Ossoliński. Orator polskiego baroku* (Katowice 2000), *Na swady sarmackiej placu. O kulturze oratorskiej wieku XVII* (Kielce 2001), *Jakub Sobieski pamięci wielkiego kawalera Bartłomieja Nowodworskiego* (Szczecin 2006), *Ossoliński, Moskorzowski, Sarbiewski – mowy pogrzebowe. Teksty w dialogu* (Katowice 2008), *Swada i milczenie. Zbiory oratorskie XVII–XVIII wieku – prolegomena filologiczne* (Katowice 2010). Współredagowała i współtworzyła prace: *Retoryka* (PWN, Warszawa 2008) i *Ćwiczenia z retoryki* (PWN, Warszawa 2010). Opublikowała edycje rękopiśmiennych tekstów dawnej poezji w „Baroku”, „Odrodzeniu i Reformacji w Polsce”. Jej zainteresowania naukowe obejmują: literaturę dawną, oratorstwo, retorykę i edytorstwo.

Więcej o książce

CENA 26 ZŁ
(+ VAT)

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-2349-7